

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

ПЛАНИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРАКТИКУМ З КРИМІНАЛІСТИКИ»

(другий (магістерський) рівень галузі знань D «Бізнес,
адміністрування та право»
спеціальності D8 «Право»)

для студентів заочної форми навчання

Харків
2026

ТЕМА 1: Цифрова фотозйомка та її можливості

(2 год.)

Практичне заняття №1

П л а н

1. Поняття, значення та правові підстави використання цифрової фотографії у кримінальному судочинстві.
2. Сучасна цифрова фототехніка, її можливості та переваги використання у кримінальному судочинстві, експертній практиці.
3. Особливості освітлення, які необхідно враховувати при фотографічній зйомці різних об'єктів, приміщень та ін.:
 - а) завдання освітлення: фотографічне, композиційне та образотворче;
 - б) основні види освітлення та їх характеристика.
4. Особливості та умови фіксації результатів слідчих (розшукових) дій за допомогою цифрової фототехніки при проведенні:
 - а) обшуку;
 - б) пред'явлення для впізнання;
 - в) слідчого експерименту.
5. Особливості використання цифрової фотозйомки в несприятливих умовах. Корекція балансу білого:
 - а) фотозйомка при несприятливих погодних умовах (сніг, дощ, туман, серпанок, сильний вітер, сильний мороз);
 - б) фотозйомка при несприятливих умовах освітлення (недостатнє, надмірне, складне освітлення, наявність тіні на певних ділянках об'єкта, задимлення об'єкта, пари, висока відбиваюча властивість об'єкта, що знімається, велика площа об'єкта, тісні та захащені приміщення).
6. Процесуальне оформлення результатів цифрової фотозйомки. Способи захисту результатів застосування цифрової фотозйомки. Оцінка результатів застосування цифрової фотозйомки.

7. Техніко-криміналістичні прийоми роботи із програмним забезпеченням при опрацюванні цифрових фотозображень. Автоматизація створення і обробки панорамних фотознімків.

Розширення динамічного діапазону фотографії.

Список додаткової літератури:

Криміналістика: підручник / В. М. Шевчук, В. А. Журавель, В.Ю. Шепітько та ін. ; за ред. В. М. Шевчука. Нац. Юрид. Ун-т ім. Ярослава Мудрого. Вінниця: Право, 2024. 1009 с.

Shevchuk V. M., Zatenatskyi D. V., Kolesnikova I. A. Digital criminalistics as a strategic direction for the development of modern criminalistics. Cybercrime and Digital Evidence: Cross-Disciplinary Challenges and Prospects in Contemporary Law: Scientific monograph. Riga, Latvia: "Baltija Publishing", 2026. 404 p. Publishing House "Baltija Publishing". 10.06.2026. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/733/19422/41597-1>

Shevchuk V. M. The concept of prioritization in criminalistics and forensic examination: visions of Hans Gross and current problems of today. *Criminal Justice: Hans Gross's Vision and the Present Day* : Scientific monograph. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2026. 584 p. pp.521-544. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-699-7-24>

Негребецький В.В. Роль цифрової трансформації органів кримінальної юстиції в підвищенні ефективності розслідування воєнних злочинів в Україні // Проблеми реалізації норм права в умовах сучасних викликів (Problems of implementing legal norms under modern challenges): Scientific monograph. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2024. С.165-180. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-400-9-8>.
https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&pli=1&user=_7I3DNgAAAAJ

Michael Freeman. The photography bible: all you need to know to take perfect photos. Lewes, United Kingdom: Ilex Press, 2018. 352 p.

Використання електронних (цифрових) доказів у кримінальних провадженнях: метод. рек. / [М.В.Гребенюк, В.Д.Гавловський, М.В.Гуцалюк та ін.]; за заг. ред. М.В.Гребенюка. Київ: МНДЦ при РНБО України, 2017. 77с.

Благута Р.І., Мовчан А.В. Новітні технології у розслідуванні злочинів: сучасний стан і проблеми використання: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 256 с.

Використання безпілотних літальних комплексів у правоохоронній діяльності: аналіт. огляд / Ю. Ю. Орлов, Г. Ю. Рєпін, В. В. Арешонков та ін.; за заг. ред. Ю. Ю. Орлова. Київ : ДОТЗ МВС України, 2013. 152 с.

Інноваційні методи, засоби та технології в криміналістиці та судовій експертизі : наук.-практ. посібник : електрон. наук. вид. / [Шепітько В. Ю., Авдєєва Г. К., Коновалова В. О. та ін.] ; за ред. В. Ю. Шепітька; Нац. акад. прав. наук України ; НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України. Харків : Право, 2023. 116 с.

Застосування безпілотних літальних апаратів під час досудового розслідування: практ. порадник / А. А. Когут, В. В. Білоус, Ю. О. Костенко, О. Ю. Старостін. Харків : ФОП Бровін О. В., 2024. 76 с.

Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

Про затвердження Інструкції із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису: Наказ МВС

України від 18.12.2018 р. № 1026, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 11.01.2019 р. за № 28/32999

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0028-19#Text>.

Інтернет-ресурси

1. Офіційний веб-сайт Президента України . – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/>.
2. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України . – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>.
3. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України . – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/>.
4. Офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України . – Режим доступу: <http://www.mvs.gov.ua/>.
5. Офіційний веб-сайт Національної поліції України . – Режим доступу: <http://www.npu.gov.ua/uk/>.
6. Офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України . – Режим доступу: <http://www.gr.gov.ua/>.
7. Кафедра криміналістики НЮУ імені Ярослава Мудрого
<https://www.facebook.com/people/Кафедра-криміналістики-НЮУ-імені-Ярослава-Мудрого/61551286851614/>

ТЕМА 2 Криміналістичні прийоми виявлення, фіксації, вилучення та дослідження мікрооб'єктів

(2 год.)

Практичне заняття №2

П л а н

1. Поняття, класифікація та криміналістичне значення мікрооб'єктів – речових доказів. Правила поводження з мікрооб'єктами та їх предметами-носіями.
2. Криміналістичні прийоми виявлення предметів-носіїв мікрооб'єктів і мікрооб'єктів при проведенні слідчих (розшукових) дій. Використання збільшувальних приладів та освітлювальної техніки.

3. Фіксація, вилучення і упакування мікрооб'єктів та предметів-носіїв мікрооб'єктів. Мікрофотозйомка та опис мікрооб'єктів на предметі-носії.

4. Експертиза мікронакладань. Порядок підготовки матеріалів для дослідження. *На занятті студенти обговорюють питання плану, вирішуючи запропоновані нижче фабули.*

Фабули

1. Біля кінотеатру “Україна” 12.01.2023 р. невідомим злочинцем ножем у спину був важко поранений Д. Б. Іванцов – комерційний директор фірми “Інвестор”. Для проведення огляду місця події залучено кінолога зі службово-розшуковим собакою, який по слідах взуття привів до магазину “Старт”, де і втратив слід. При огляді урни біля магазину виявлено загорнутий у газету мисливський ніж з плямами, схожими на кров. Плями знаходилися як на клинку, так і на руків'ї ножа.

Які об'єкти необхідно вилучити? Яким чином слід упакувати вилучені об'єкти? Які експертизи доцільно призначити в такій ситуації? Обґрунтуйте відповідь.

2. У результаті зіткнення з невстановленим автомобілем 13.08.2021 р. водій мотоцикла “Дніпро”, д.н. 43-45 АХ, В. А. Яковлєв отримав тяжкі тілесні ушкодження. При огляді мотоцикла “Дніпро”, д. н. 43-45 АХ, на правій бічній поверхні мотоколяски виявлена вм'ятина неправильної продовгуватої форми довжиною 23 см і шириною 13 см. На дні вм'ятини вбачаються горизонтальні траси-борозенки і валики довжиною близько 49 мм. Пізніше, 14.08.2011 р., було виявлено автомобіль ВАЗ-2107, д.н. В 3423 ХК. Під час огляду автомобіля встановлено, що лівий край бампера має потертості і вкраплення фарби темно-зеленого кольору, що нагадує фарбу мотоколяски.

Визначте, яку експертизу необхідно призначити в такій ситуації; сформулюйте питання, які доцільно поставити на розгляд експертів?

3. Близько 23.00 02.09.2023 р. у сквері неподалік кафе “Парк” невідомим злочинцем була зґвалтована громадянка С. А. Іонова. При огляді місця події виявлено гудзик, пришитий нитками синього кольору до клаптика тканини. За підозрою у вчиненні злочину затримано О. М. Фролова. Під час проведення обшуку у підозрюваного вилучені такі предмети одягу: чорний піджак, світло-сірі брюки, а також сорочка синього кольору, на якій бракувало третього гудзика зверху. Крім того, при обшуку в квартирі О. М. Фролова вилучена катушка ниток синього кольору. У свою чергу у потерпілої С. А. Іонової також вилучені предмети одягу, в які вона була вдягнена у день зґвалтування: вовняна кофта рожевого кольору і сіра спідниця.

Які види мікрооб’єктів можуть бути виявлені на вилучених предметах одягу? Визначте, яку експертизу необхідно призначити в цій ситуації; сформулюйте питання, які доцільно поставити на розгляд експертів?

4. У квартирі багатоповерхового житлового будинку був виявлений труп П. з ознаками насильницької смерті. Під час проведення огляду квартири на кухні виявлено: одна порожня пляшка об’ємом 0,7 л із горілчаною етикеткою, два скляних бокали, один з яких наповнений прозорою рідиною із запахом алкоголю, та декілька недопалків у попільничці.

Які об’єкти необхідно вилучити? Яким чином слід упакувати вилучені об’єкти? Які експертизи доцільно призначити в цій ситуації? Обґрунтуйте відповідь.

5. На сміттєзвалищі м. Лозова 08.08.2024 р. був виявлений труп новонародженого хлопчика, замотаний у чоловічу сорочку та обв’язаний поясом від жіночого плаття або халату. Усе це було загорнуто в газету “Слобідський край” від 30 червня того ж року, яка була вкрита плямами, схожими на кров.

У результаті проведених слідчих (розшукових) дій була висунута версія про вчинення дітовбивства подружжям М. Для її перевірки заплановано проведення обшуку за місцем проживання подружжя.

Які об'єкти необхідно виявити (відшукати) при проведенні цієї слідчої (розшукової) дії? Яке їх значення у процесі розслідування даного злочину? Обґрунтуйте відповідь.

Список додаткової літератури:

Криміналістика: підручник / В. М. Шевчук, В. А. Журавель, В.Ю. Шепітько та ін. ; за ред. В. М. Шевчука. Нац. Юрид. Ун-т ім. Ярослава Мудрого. Вінниця: Право, 2024. 1009 с.

Клименко Н. І., Лінючев Г. В. Використання мікрооб'єктів при розслідуванні злочинів: метод. посіб. / Н. І. Клименко, Г. В. Лінючев; за ред. І. П. Красюка. – Київ: ДНДЕКЦ МВС України, 2008. – 74 с.

Клименко Н. І. Загальна теорія судової експертології: монографія. Тернопіль : Крок, 2018. 262 с.

Авдєєва Г. К. Взаємодія слідчого з обізнаними особами як критерій ефективності досудового слідства / Г. К. Авдєєва // Проблеми боротьби зі злочинністю : зб. наук. пр. – Харків, 2009. – Вип. 17. – С. 265–275. URI : <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/10355>

Шевчук В. М. Розслідування незаконного обігу наркотичних засобів / В. М. Шевчук // Керівництво з розслідування злочинів : наук.-практ. посіб. / кол. авт.: В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель [та ін.] ; за ред. В. Ю. Шепітька. – Харків, 2010. – Розд. 25. – С. 355–376. URI : <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/17736>

Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>

Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з

питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: Наказ Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 26.12.2012 № 1950/5). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>.

Про затвердження Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події: Наказ МВС України від 03.11.2015 № 1339. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15#Text>.

Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: Наказ МВС України від 07.07.2017 № 575. Верховна Рада

Про затвердження та введення в дію Інструкції про порядок вилучення, обліку, зберігання та передачі речових доказів у кримінальних справах, цінностей та іншого майна органами дізнання, досудового слідства і суду (в новій редакції): наказ Генерального прокурора України, Державної податкової адміністрації України, Верховного Суду України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Державної судової адміністрації України від 27.08.2010 р. N 51/401/649/471/23/125 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0051900-10#Text>.

Патик А.А. Статус, повноваження та відповідальність спеціаліста й інспектора-криміналіста в кримінальному процесі. 2017. Електронний репозитарій НАВС. URL: <http://elar.naiau.kiev.ua/handle/123456789/2402?mode=full>

Інтернет-ресурси

Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України - <https://minjust.gov.ua>

Реєстр атестованих судових експертів - <http://rase.minjust.gov.ua>

Реєстр методик – <http://rmpse.minjust.gov.ua>

Головний експертно-криміналістичний центр Державної прикордонної служби України - <https://dpsu.gov.ua/ua/golovniy-ekspertno-kriminalistichniy-centr/>

Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки та судових експертиз СБУ - <https://ssu.gov.ua/naukovo-doslidnytskyi-institut>

Association of Firearms and Tool Mark Examiners (AFTE) - <https://afte.org>

European Network of Forensic Science Institutes (Европейська мережа інститутів судових наук) - <https://enfsi.eu>